

Uusiin maailmoihin

UUSIIN MAAILMOIHIN

OPINTO-OPAS 2008 - 2009

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan laitos

Sosiaali- ja terveysalan
erikoistumisopinnot
Tuki- ja liikuntaelimestön fysioterapian
erikoistumisopinnot:
fysioterapeuttinen erotusdiagnostiikka,
kliininen päätöksenteko
ja terapeuttinen harjoittelu
30 op

Sinun maailmasi?

Lahden ammattikorkeakoulu

Fysioterapian erikoistumisopinnot

TUKI- JA LIIKUNTAELIMISTÖN FYSIOTERAPIAN ERIKOISTUMISOPINNOT: KLIININEN PÄÄTÖKSENTEKO JA TERAPEUTTINEN HARJOITTELU

Tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat yksi maamme merkittävimmistä väestön työ- ja toimintakykyä heikentävistä vaivoista. Terveys 2000 tutkimuksen mukaan tuki- ja liikuntaelinten sairaudet ovat keskeisiä varhais- ja työkyvyttömyyseläkkeiden sekä lyhytaikaisten sairauspoissaolojen syytä. (Aromaa & Koskinen 2002, 47.) Näin ollen tuki- ja liikuntaelimestön sairaudet aiheuttavat yhteiskunnalle merkittäviä kustannuksia mm. työstä poissaoloina ja ennenaikaisina eläkkeelle siirtymisinä.

Toistuvat ja lisääntyvät tuki- ja liikuntaelinvaivat ovat hyvin yleisiä niin aikuisväestöllä kuin nuorisollakin. Aikuisväestöllä erityisesti selkäsairaudet aiheuttavat toimintakyvyn lyhyt- tai pitkäkestoista rajoittumista, mikä heikentää elämänlaatua huomattavalla osalla väestöstä. (Riihimäki 1999, 1665; Salminen 2002, 252.) Useissa lapsille ja nuorille tehdyissä tutkimuksissa jopa puolella kaikista tutkimuksiin osallistuneista lapsista on esiintynyt selkäkipuja (Salminen, Erkintalo, Pentti, Oksanen & Kormamo 1999, 1316). Alaselkäkipujen lisäksi niska-hartiakivut ovat lisääntyneet Suomen nuorison vaivoina (Salminen 2002, 252).

Fysioterapeutin vastaanotolle ohjataan tulevaisuudessa yhä enemmän tuki- ja liikuntaelinoireisia ihmisiä. Oheisesta syystä johtuen fysioterapian ajankohtaisuus, kliinisen päätöksenteon osaamisen syventäminen, terapeuttisen harjoittelun lainalaisuuksien ja uusien suuntauksien ymmärtäminen ja syventäminen, tutkimuksellisuus ja näyttöön perustuvan työn jatkuva kehittäminen ovat avainasemassa suunniteltaessa tämän päivän ja huomisen fysioterapiaa.

Tuki- ja liikuntaelimestön fysioterapian erikoistumisopintojen tavoitteena on kouluttaa asiantuntijoita, jotka pystyvät edistämään alaansa ja kehittämään työtään kehittyvässä ja muuttuvassa yhteiskunnassa. Opinnot ohjaavat ongelmanratkaisuun, jatkuvaan oppimiseen, oman toiminnan arviointiin, kriittiseen ajatteluun, oman työn reflektointiin ja työhön jatkuvaan kehittämiseen. Tavoitteisiin pyritään opinnoissa erilaisilla oppimistehtävillä, lähitapaamisilla sekä erikoistumistyön avulla. Oppiminen on sekä yksilöllinen, yhteisöllinen että kokonaisvaltainen prosessi. Opiskelun yksilöllinen luonne näkyy mm. itsenäisenä oppimateriaaliin tutustumisena. Yhteisöllisyys näkyy mm. ryhmätehtävissä.

HYVÄ TIETÄÄ

Olet opiskelijana:

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystieteiden laitos
Hoitajankatu 3
15850 LAHTI
puh. (03) 828 19 (vaihde)

sähköposti etunimi.sukunimi@lamk.fi

Ryhmäsi tunnus on:

08TULE08

Ryhmäsi tutor

Ulla Nuutinen, fysioterapian lehtori, TtM
puh. 044 708 0447

Opintotoimisto

Outi Kylliäinen, opintos sihteeri
puh. (03) 828 2744

Opintokokonaisuuden suorittaminen

Erikoistumisopintojen teoriaopinnoista noin neljännes on lähiopetusta ja ne järjestetään pääsääntöisesti torstaina, perjantaina ja lauantaina noin kerran kuukaudessa. Opinnot etenevät prosessimaisesti, oppimistehtävien ja lähiopetuspäivien vuoropuheluna. Opinnoissa hyödynnetään Moodle-verkkoalustaa, josta löytyvät kaikki opintoihin kuuluvat tiedot, opettajan laatimat ohjeet ja jonne opiskelijat palauttavat oppimistehtävänsä. Moodle-verkkoalustan takia, opinnoissa tarvitaan tietokonetta.

Oppimisprosessin eteneminen edellyttää aktiivista osallistumista lähiopetusjaksoihin ja tehtävien hyväksytyä suorittamista. Lähijaksojen ohjelma on tiivis, joten aikataulujen noudattaminen on tärkeää. Opintojaksoihin kuuluu opintotehtäviä, jotka palautetaan aina luento-opettajalle ja tutorille.

Opinnot arvioidaan asteikolla hyväksytyt/täydennettävä/hylätty. Todistuksen saaminen edellyttää kaikkien opintojaksojen hyväksytyä suorittamista.

Opintopisteet:

Opiskelijat suorittavat erikoistumisopinnoissa 30 opintopistettä. 1 opintopiste (op) tarkoittaa opiskelijalle 27 h työmäärää.

Koulutus alkaa:

11.9.2008

Koulutus päättyy:

31.5.2009.

Yleistä aikuiskoulutuksesta

Sosiaali- ja terveysalan laitoksella aikuiskoulutus pohjautuu vahvasti aikuispedagogiikkaan, jossa pääpainona on auttaa aikuisia oppimaan opetusjärjestelyiltään ja pedagogisilta ratkaisuiltaan mielekkäällä tavalla. Koulutus on suunniteltu niin, että opinnot on pääosin mahdollista suorittaa työn ohessa. Opetus toteutetaan pääsääntöisesti monimuoto-opiskeluna, jossa lähiopiskelu, itsenäinen opiskelu, työelämän harjoittelujaksot, verkko-oppiminen sekä yksilö- ja ryhmäohjaus yhdistyvät oppimisessa.

Opiskelun tavoitteena on aiemmin opitun ja koulutuksen tuottaman opetuksen integroituminen uudeksi osaamisen kokonaisuudeksi. Aikuiskoulutuksessa korostuvat oppijan jatkuva kehittyminen ja elinikäinen oppiminen. Oppijan kehittyminen korostuu opinnäytetyössä, jossa aikuisopiskelija vastaa työelämästä nousseeseen kehityshaasteeseen.

Oppijälähtöisyyden toteutuminen opintosuunnitelmassa

Aikuiskoulutuksessa hyödynnetään aikuisten elämäkokemusta ja työelämän tuntemusta ja tuetaan positiivisten oppimiskokemusten syntymistä. Opetuksessa korostuu kokemuksen ja uuden tiedon reflektointi.

Opiskelija laatii opintojen alkuvaiheessa henkilökohtaisen oppimissuunnitelman (HOPS), jonka avulla hän sovitaa osaamistaan opetussuunnitelman osaamistavoitteisiin.

Aikuiskoulutuksen opiskelussa huomioidaan hänen aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Tunnistaminen ja tunnustaminen toteutuu Lahden ammattikorkeakoulun käytänteiden mukaisesti. Hyväksilukemisen lähtökohdaksi on opintojakson tavoitteita vastaava osaaminen. Opiskelija keskustelee opettajatutorinsa kanssa mahdollisista hyväksilukemisista sekä opintojen erityyppisistä suoritustavoista. Suunnitelmasta opiskelija rakentaa kirjallisen HOPSin, jonka hän hyväksyttää opettajatutorilla. HOPSia tarkennetaan opintojen eri vaiheissa. Aiemman opitun tunnustamisesta ja tunnustamisesta hakemisesta vastaa opiskelija.

Kokonaisvaltainen opiskelun prosessi näkyy yksilöllisen ja yhteisöllisen oppimisen vuoropuheluna. Opiskelun yksilöllinen ja itseohjautuva luonne näkyy opinnoissa mm. itsenäisenä tiedonhakuna ja oppimateriaaliin tutustumisena. Yhteisöllinen luonne näkyy vuorostaan pienryhmissä tehtävien seminaaritöiden yhteisrakentamisena, esittämisenä sekä opiskelijoiden kesken vallitsevana vuorovaikutteisena keskusteluna. Vuorovaikutteisella keskustelulla rakennetaan yhteistä näkemystä mm. opittavista asioista sekä työelämä harjoittelusta esille nousseista asioista.

Verkko-opetuksella tarkoitetaan verkkoalustaista oppimisympäristöä. Opiskelijat työskentelevät niin yksilöllisesti kuin yhteisöllisesti opintoja myös verkko-opetuksen muodossa. Verkko-opetus toteutuu itseohjautuvasti tai ohjatusti. Opiskelija pyrkii paitsi yksilölliseen oppimiseen myös sosiaalisessa kontekstissa jaetun asiantuntijuuden hankkimiseen. Sosiaali- ja terveysalan laitoksella verkko-opetus on tärkeä osa aikuisten opiskelua. Verkko-opetus edellyttää opiskelijalta tietokonetta ja verkkoyhteyttä.

Opiskeluun kuuluu vahvasti oppijan itsearviointi. Itsearviointi perustuu humanistiseen ihmiskäsitykseen ja itseohjautuvuuden periaatteeseen: sen perimmäisenä lähtökohdaksi on usko ihmisen omaan kykyyn ratkaista itseään koskevia asioita. Itsearvioinnin tehtävänä on tukea yksilötasolla tapahtuvaa oppimista, toiminnan kehittämistä ja arviointia. Itsearviointi kuuluu osaksi opintoja ja sen tarkoitus on kohdistua itselle tärkeisiin osa-alueisiin. Opintojen alusta lähtien aikuisopiskelijoita tuetaan itseohjautuvuuden vahvistumiseen.

Opettajatutor

Aikuiskoulutuksen opettajat toimivat ohjaajina ja tukijoina. Opintoja tuetaan lisäksi aktiivisella tutortoiminnalla, jolla

tarkoitetaan sitä, että jokaiselle ryhmälle on nimetty 1 – 2 opettajatutoria. Opettajatutorit ovat asiantuntijoita kyseisillä koulutusaloilla ja heidän keskeinen päämääränsä on auttaa, tukea, opastaa, ohjata ja neuvoa opiskelijoita saavuttamaan opiskelulle asetetut tavoitteensa sekä ohjata oppimisen ja opiskelun prosessissa. Tutorointi on opiskelijan ja opettajan välistä yhteydenpitoa (dialogia), jossa pyrkimyksenä on vähentää oppimisesteitä, edistää oppimista ja itsenäistä oppimisprosessin hallintaa ja näin saavuttaa oppijan itseohjautuvuusvalmius.

Tutorointi organisoituu Sosiaali- ja terveysalan laitoksella sekä yksilö-, ryhmä- että vertaistutoroinnilla. Opintojen alkuvaiheessa kukin opiskelija tapaa opettajatutorinsa henkilökohtaisesti, lisäksi opettajatutorit tapaavat koko ryhmän säännöllisin väliajoin. Lähtötapamisten määrä on opintojen alkuvaiheessa suurempi ja vähenee sekä vaihtuu opintojen edetessä etäohjaukseksi.

Vertaistutorointi

Vertaistutoroinnilla tarkoitetaan kanssaoppijoiden tukea, eli opiskelijaa joka on edennyt omissa opinnoissaan jo pidemmälle, jolloin hän ohjaa ja opastaa opintonsa aloittaneita opiskeluaan liittyvissä asioissa.

Kansainvälisyys

Sosiaali- ja terveysalan laitoksella kansainvälisyys on näkyvä osa laitoksen toimintaa. Aikuisopiskelijan kansainvälisiä ja monikulttuurisia valmiuksia pyritään vahvistamaan opintojen aikana. Sosiaali- ja terveysalan laitoksen yhteistyö kansainvälisten korkeakoulujen kanssa näkyy mm. hanke- ja verkostoyhteistyönä, opettaja- ja opiskelijaliikkuvuutena sekä kansainvälisen ulottuvuuden tuomisena opetukseen useilla eri tavoilla. Aikuisopiskelijan kotikansainvälistymistä (IaH) lisäävät myös laitoksessa opiskelevat maahanmuuttajaopiskelijat, joiden koulutus on osa Sosiaali- ja terveysalan laitoksen kansainvälistä toimintaa.

OPINTOJEN RAKENNE

Erikoistumisopinnot muodostuvat yleisistä opinnoista (5 op), ammatillisista opinnoista (18 op) sekä erikoistumistyöstä (7 op).

Opinnot	30 op
YLEISOPINNOT	5
08AMKA Ammatillinen kasvu	5
AMMATILLISET OPINNOT	18
08TUER07 Tuki- ja liikuntaelinhäiriöiden fysioterapeuttinen erotusdiagnostiikka	4
08TULE07 Tuki- ja liikuntaelinten toimintarajoitteiden ja -häiriöiden fysioterapeuttinen tutkiminen ja kliininen päätöksenteko	5
08TERA07 Terapeuttinen harjoittelu ja asiakkaan ohjaaminen	3
08SYV07 Syventävä erotusdiagnostiikka ja terapeuttinen harjoittelu	6
08SELKÄ07 Selkävun diagnosointi ja omaharjoitteiden ohjaus	2
08LANTIO07 Lantiorenkaan ja alaraajan terapeuttinen harjoittelu	2
08NISKA07 Niskan- ja hartiarenkaan terapeuttinen harjoittelu	2
ERIKOISTUMISTYÖ / PROJEKTITYÖ	7
08ERI07 Erikoistumistyö	7
ERIKOISTUMISOPINNOT YHTEENSÄ	30

YLEISOPINNOT 5 OP

08AMKA AMMATILLINEN KASVU 5 OP

Tavoitteet ja sisältö

Opiskelija orientoituu erikoistumisopintoihin ja oman oppimisensa tiedostamiseen, suunnitteluun ja arviointiin. Hän oppii käyttämään oppimispäiväkirjaa arvioidessaan asiantuntijuuteen kasvuaan. Opiskelija harjaantuu tietotekniikan käytössä ja suoriutuu verkkopohjaisesta opetuksesta.

Opiskelija perehtyy fysioterapian tutkimukseen ja sen tarpeellisuuteen näyttöön perustuvan työn näkökulmasta ja opiskelija ymmärtää sen merkityksen omalle työlleen ja fysioterapian kehittymiselle tulevaisuudessa. Lisäksi opiskelija harjoittelee tieteellisen lähteen hakemista tietokannoista, tutkimusten kriittistä lukemista ja niiden hyödyntämistä omaan työhön.

- tutorointi, itseohjautuvuus, oppimispäiväkirja
- Moodle-alusta
- tiedonhaku ja erilaiset tietokannat
- tutkiva ja kehittävä työote
- tutkimuksen lukemisen ABC
- oman työn kehittäminen näyttöön perustuen
- asiantuntijuuteen kasvu

Suoritustapa ja arviointi

Hyväksytty suoritus edellyttää aktiivista osallistumista lähiopetukseen ja oppimistehtävien tekemistä. Arviointi hyväksytty/täydennettävä /hylätty.

Opiskelumateriaali

Koro,J.1993.Aikuinen oman oppimisensa ohjaajana. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.

Lindberg, J.1994. Oppimaan oppiminen:opas oppimistaitojen kehittämiseen. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus.

Mäkinen, O. 2005. Tieteellinen kirjoittaminen.Karisto Oy. Hämeenlinna.

Otala,L.1999.Osaajana opintiellä. Opas elinikäisen oppimisen matkalle.WSOY-Kirjapainoyksikkö. Porvoo

Paane-Tiainen, T.2000. Oppijaksi aikuisena.Oy Edita Ab. Helsinki

Saranto, K.&Korpela,M.(toim.)1999. Tietotekniikka ja tiedonhallinta sosiaali- ja terveydenhuollossa.WSOY.Porvoo
Tieteelliset julkaisut ja artikkelit.

Muu ajankohtainen materiaali sovitaan opintojen aikana.

AMMATILLISET OPINNOT 18 OP

08TUER07 TUKI- JA LIIKUNTAELIN HÄIRIÖIDEN FYSIOTERAPEUTTINEN EROTUSDIAGNOSTIIKKA 4 OP

Tavoitteet ja sisältö

Opiskelija syventää ihmisen tuki- ja liikuntaelimistön rakenteen, toiminnan ja patofysiologian tietämystään. Opiskelija ymmärtää tuki- ja liikuntaelimistön häiriöiden erotusdiagnostiikkaan vaikuttavat elementit ja osaa soveltaa tutkimuksiin pohjautuen erotusdiagnostiikkaa omassa asiakas työssään.

- toiminnallinen anatomia ja fysiologia
- patofysiologia
- kudosten paranemisprosessi
- erotusdiagnostiikan perusteet
- signs and symptoms

Suoritustapa ja arviointi

Hyväksytty suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista lähiopetukseen ja tentti hyväksyttyä suorittamista. Arviointi hyväksytty/täydennettävä / hylätty.

Opiskelumateriaali

Tieteelliset julkaisut ja artikkelit.

Opiskelumateriaali sovitaan opintojen alussa.

08TULE07 TUKI- JA LIIKUNTAELINTEN TOIMINTARAJOITTEIDEN/HÄIRIÖIDEN FYSIOTERAPEUTTINEN TUTKIMINEN JA KLIININEN PÄÄTÖKSENTEKO 5 OP

Tavoitteet ja sisältö

Opiskelija syventää kliinisen päätöksenteon ymmärrystään tuki- ja liikuntaelin häiriöisten fysioterapiassa. Opiskelija oppii tutkimaan tuki- ja liikuntaelimistön spesifiä liikkuvuutta ja hermokudosta. Kykenee tutkimustulosten pohjalta tekemään kliinistä päättelyä.

- niskan, hartiarenkaan ja yläraajan tutkiminen 3 pv
- lantioarenkaan -ja alaraajan tutkiminen 2 pv

Suoritustapa ja arviointi

Hyväksytyt suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista lähiopetukseen, oppimistehtävä ja tentin hyväksytyt suorittaminen. Arviointi hyväksytyt/täydennettävä / hylätty.

Opiskelumateriaali

Magee: Orthopedic physical assessment 4E (kliininen päättely + tutkiminen)

Sahrmann: Diagnosis and treatment of movement impairment syndromes (terapeuttinen harjoittelu)

Tieteelliset julkaisut ja artikkelit.

Opiskelumateriaali sovitaan opintojen alussa.

08TERA07 TERAPEUTTINEN HARJOITTELU JA ASIAKKAAN OHJAAMINEN 3 OP

Tavoitteet ja sisältö

Opiskelija tiedostaa biomekaniikan ja kuormitusfysiologian merkityksen harjoitteluohjelmaa laatiessaan sekä ymmärtää immobilisaation ja harjoittelun vaikutukset eri kudoksiin. Opiskelija arvioi tutkimusartikkelien tiedon hyödynnettävyyttä ja soveltaa tutkimuksia terapeuttisen harjoitteluohjelman suunnittelussa ja toteutuksessa. Lisäksi opiskelija tunnistaa terapeuttisen harjoittelun ja asiakkaan ohjaamiseen liittyvät ilmiöt omassa toiminnassaan ja pystyy nimeämään omat vahvuutensa ja kehittämisalueensa toiminnassaan.

- terapeuttisen harjoitteluohjelman suunnittelu ja toteuttaminen teoreettisesti perustellen
- motorisen oppimisen ja asiakkaan ohjaamisen periaatteet omaa työtä analysoiden
- motorisen oppiminen: taksonomiat, ohjaustavat, palaute
- dialoginen ja asiakaslähtöinen ohjaustapa
- terapeuttisen harjoittelun peruseriaatteet

Suoritustapa ja arviointi

Opintojakso rakentuu oppimistehtävän ja lähipäivien vuoropuhelulle. Oppimistehtävä sisältää oman työn videoinnin ja harjoitteluohjelma laatimisen asiakkaalle.

Hyväksytyt opintojakson suorittaminen edellyttää: oppimistehtävän tekemistä ja lähiopetuspäiviin osallistumista.

Arviointi hyväksytyt/ täydennettävä/hylätty.

Opiskelumateriaali

Ilmoitetaan/ jaetaan kurssin alkaessa

08SYV07 SYVENTÄVÄ EROTUSDIAGNOSTIIKKA JA TERAPEUTTINEN HARJOITTELU 6 OP

Tavoitteet

Opiskelija kehittää ja arvioi kliinistä päättelyä, tutkimista ja terapeuttista harjoittelua tuki - ja liikuntaelintoimintojen häiriöissä. Opiskelija perehtyy uusimpiin terapiasuosituksiin ja arvioi niiden sovellettavuutta fysioterapian käytäntöön.

08SELKÄ07 SELKÄKIVUN DIAGNOSOINTI JA OMAHARJOITTEIDEN OHJAUS 2 OP

Sisältö

- alaselkävun luokitukset
- alaselkävun varhaisvaiheen fysioterapeuttinen diagnosointi
- tutkimisprosessin kirjaaminen
- tutkimisen ja kliinisen päättelyn luotettavuuden arviointi
- terapiasuositukset ja omaharjoitteet

Suoritustapa ja arviointi

Opintojakson suorittamiseen sisältyy yksi klinikkapäivä.

Hyväksytyt suorittaminen edellyttää oppimistehtävän tekemistä ja lähiopetuspäiviin osallistumista.

Arviointi hyväksytty /täydennettävä / hylätty

08LANTIO07 LANTIORENKAAN JA ALARAAJAN TERAPEUTTINEN HARJOITTELU 2 OP

Sisältö

- alaraajojen ja lantioarenkaan normaali toimintatoiminnallisia ja rakenteellisia häiriöitä alaraajojen kineettisessä ketjussa
- lokaalisten ja globaalisten lihasten toimintaroolien ymmärtäminen
- terapiasuositukset ja omaharjoitukset

Suoritustapa ja arviointi

Hyväksytty opintojakson suorittaminen edellyttää: oppimistehtävän tekemistä ja lähiopetuspäiviin osallistumista. Arviointi hyväksytty/ täydennettävä/hylätty.

Opiskelumateriaali

Sahrmann: Diagnosis and treatment of movement impairment syndromes (terapeuttinen harjoittelu)
Ilmoitetaan/ jaetaan kurssin alkaessa

08NISKA07 NISKAN- JA HARTIARENKAAN TERAPEUTTINEN HARJOITTELU 2 OP

Sisältö

harjoittelu lihas- ja niveltasolla
harjoittelu liikkeessä ja toiminnassa
lokaalisten ja globaalisten lihasten toimintaroolien ymmärtäminen
terapeuttisen harjoittelun oikea-aikainen eteneminen niskan ja hartiarenkaan ongelmassa

Suoritustapa ja arviointi

Hyväksytty opintojakson suorittaminen edellyttää: oppimistehtävän tekemistä ja lähiopetuspäiviin osallistumista. Arviointi hyväksytty/ täydennettävä/hylätty.

Opiskelumateriaali

Ylinen, J.:2005. Niskan harjoittelu
Sahrmann: Diagnosis and treatment of movement impairment syndromes (terapeuttinen harjoittelu)
Ilmoitetaan/ jaetaan kurssin alkaessa

ERIKOISTUMISTYÖ 7 OP

08ERI07 ERIKOISTUMISTYÖ 7 OP

Tavoitteet ja sisältö

Tavoitteena on, että opiskelija kehittää omaa työtään ja työyhteisöään, sen laatua ja vaatimuksia. Erikoistumistyö aihe nousee vahvasti omasta työyhteisöstä ja työn tarkoituksena on arvioida, suunnitella, toteuttaa ja analysoida oman työyhteisöstä noussutta asiaa/tekijää.

- erikoistumistyön tekeminen
- seminaareihin (aihe-, suunnitelma,- ja esitysseminaarit) osallistuminen, vertaisarvioijana toiminen

Suoritustapa ja arviointi

Opiskelija työstää ohjatusti pareittain tai itsenäisesti erikoistumistyönsä. Erikoistumistyöprosessi sisältää aihe-, suunnitelma,- ja esitysseminaareihin osallistumisen. Lisäksi, opiskelija toimii vertaisarvioijana. Arviointi hyväksytty / täydennettävä/hylätty.

Opiskelumateriaali

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita.
Ruuska, K. 1999. Projekti hallintaan. Suomen ATK-kustannus. Espoo.
Salonen, L. 1996. Teemme projektin. Posiplan Oy.
Vilka, H., Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen oppinäytetyö. Gummerus Kirjapaino Oy. Helsinki.
Vilka, H. 2007. Tutki ja kehitä. Gummerus Kirjapaino Oy. Vaajakoski.
Vilka, H. 2007. Tutki ja havainnoi. Gummerus Kirjapaino Oy. Vaajakoski.
Virtanen, P. 2000. Projektityö. WSOY. Helsinki.
Lahden ammattikorkeakoulun tutkintotoiden raportointiohje. 2005.
Muu materiaali ilmoitetaan opintojen aikana.